

Foto: William Moore

HANS JOAS ONZE EERSTE VISITING PROFESSOR

Hij wordt wel 'de Charles Taylor van de volgende generatie' genoemd: prof. dr. Hans Joas. De komende jaren gaat hij als 'visiting professor' vanwege Stichting Thomas More colleges en lezingen verzorgen aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Stichting Thomas More blijft zich vernieuwen, onder meer door de introductie van het fenomeen 'visiting professor'. Letterlijk is dat een 'hoogleraar op bezoek'. De komende jaren nodigt de stichting toonaangevende, in het buitenland werkzame katholieke denkers uit om Nederlandse universiteiten te bezoeken en aldaar hun denkbeelden te bespreken met studenten, wetenschappers en belangstellenden. Niemand minder dan prof.dr. Hans Joas is bereid gevonden om als eerste visiting professor vanwege de stichting op te treden.

Diepgaande discussie

Hans Joas, momenteel als hoogleraar verbonden aan de universiteiten van Berlijn en Chicago, bezoekt in 2017 en 2018 de faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen. Daar verzorgt hij colleges voor studenten en houdt hij algemeen toegankelijke publiekslezingen. Aan de Nijmeegse faculteit treft hij in zogeheten expertseminars bovendien wetenschappers uit heel Nederland voor diepgaande discussie van zijn denkbeelden.

Namens de faculteit is prof. dr. Jean-Pierre Wils bij de ontvangst van Joas betrokken: "Wij zijn zeer verheugd dat wij één van de belangrijkste sociologen van dit moment mogen verwelkomen. Men zegt wel dat Hans Joas 'de Charles Taylor van de volgende generatie' is. Het is een grote eer."

Hans Joas bekleedt momenteel aan de Humboldt Universiteit Berlijn de Ernst Troeltsch Leerstoel. Geïnspireerd door de naamgever van deze leerstoel, de Duitse theoloog en cultuurfilosoof Ernst Troeltsch (1865-1923), gaat Joas in Nijmegen een alternatief voordragen voor de door Max Weber in de wereld geholpen these van een steeds verder voortschrijdende 'onttovering van de

Lees verder op pagina 2

Prof. dr. **Hans Joas** (1948) is een Duits socioloog met een bijzondere aandacht voor sociale filosofie en godsdienstsociologie. Momenteel is hij verbonden aan de universiteiten van Berlijn en Chicago, na eerder in onder meer Tübingen, Berlijn, Wenen, Uppsala, Toronto en Erfurt gedoopt te hebben. Twee belangrijke boeken van zijn hand zijn *Die Entstehung der Werte* en *Die Sakralität der Person. Eine neue Genealogie der Menschenrechte*. Ook publiceerde hij *Glaube als Option: Zukunftsmöglichkeiten des Christentums*. In 2013 verzorgde professor Joas te 's-Hertogenbosch de Thomas More Lecture. In 2015 ontving hij de prestigieuze Max Planck Forschungspreis. Afgelopen maart presenteerde hij in een door Stichting Thomas More in Nijmegen georganiseerd expertseminar de hoofdlijnen van zijn nieuwe boek, dat in het Engels als werktitel heeft: *The Power of the Sacred. An Alternative to the Narrative of Disenchantment*.

wereld'. Volgens Joas is deze these onjuist: de 'kracht van het heilige' blijft, voor gelovigen zowel als niet-gelovigen.

Toonaangevend

Hans Joas is, naast Charles Taylor en Jean-Luc Marion, één van een drietal toonaangevende denkers dat de katholieke traditie op een overtuigende wijze voor breed publiek weet te ontsluiten. Joas maakt geen geheim van zijn religieuze identiteit. In een interview met *Deutschlandfunk* van juli dit jaar verklaart hij de openheid waarmee hij over religie spreekt mede uit het feit dat hij meerdere maanden per jaar doceert in de Verenigde Staten: een land waar mensen nu eenmaal makkelijker openlijk religieus zijn.

Het feit dat Joas onderzoek doet naar de ontwikkeling van waarden en religie en daarbij uitkomt voor zijn katholiek-zijn, wordt hem door wetenschappers in Duitsland niet altijd in dank afgenomen. Hij is immers allesbehalve het toonbeeld van de 'neutrale wetenschapper'. In de uitzending

van *Deutschlandfunk* stelt Joas echter dat geen enkel mens in fundamentele aangelegenheden een neutrale beschouwer kan zijn: "Men kan bijvoorbeeld spottend vragen: als iemand ook maar de geringste sympathie voor het feminisme heeft, kan deze man of vrouw de vrouwenbeweging dan nog neutraal beschouwen? Of als iemand

mensen een onvolkomen leven zouden leiden, of geestelijk dan wel moreel ook maar iets tekortkomen.

Hans Joas zoekt naar hetgeen religieuze en niet-religieuze mensen verbindt. Dit zijn volgens hem ervaringen van 'zelfoverstijging' (*Selbsttranszendenz*) en een goed ontwikkeld gevoel voor het

heilige. In gesprek met *Deutschlandfunk* verwoordt hij dat aldus: "Wat we nodig hebben is een verwerking van de meest intense ervaringen van ons leven. Gelovigen verwerken ze binnen de

horizon van hun religieuze geloof. Niet-gelovigen hebben evenzeer intense ervaringen. Wat we delen, gelovigen en niet-gelovigen, zijn ervaringen van zelfoverstijging en een gevoel voor heiligheid."

Het interview met Hans Joas werd uitgezonden op 25 juli 2016 en is op de website van *Deutschlandfunk* terug te beluisteren onder de titel: *Hans Joas - Mut zu öffentlich erkennbarer Religiosität*.

"Ook niet-gelovigen ervaren heiligheid"

ook maar de geringste sympathie voor vakbonden heeft, mag deze mens zich dan nog met het arbeidersvraagstuk bezig houden?"

Verbinding

Hans Joas neemt wat hij noemt een 'intellectueel verantwoordbare' geloofshouding aan. Deze houding verbindt religie met het denken van de Verlichting en wordt gekenmerkt door een grote openheid voor protestanten en niet-gelovigen. Categorisch wijst Joas de gedachte af dat niet-gelovige

Welten draagt boek op aan voorganger Houtepen

Bij Uitgeverij Klement verscheen onlangs het boek *Als de graankorrel niet sterft* van Ruud Welten. Dit filosofisch essay vormde de basis van de rede die hij op 30 september uitsprak bij zijn benoeming tot bijzonder hoogleraar vanwege Stichting Thomas More aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Ruud Welten draagt het boek op aan één van zijn voorgangers op de Rotterdamse Thomas More-leerstoel, de in 2010 overleden theoloog Anton Houtepen. Welten volgde zelf nog colleges bij Houtepen, die, zo zei hij eerder in een interview in *More*, zeer vormend zijn geweest voor zijn denken. "Hij heeft mij gevoelig gemaakt voor de theologische impuls achter filosofische vragen", aldus Welten. "Dankzij hem is religie een terugkerend thema in mijn denken geworden. Ik vind het dan ook een grote eer om in zijn voetspoor te treden in Rotterdam."

Centraal begrip in Weltens essay is 'openbaring': de boodschap van een waarheid die groter is dan we misschien aankunnen. Het betekent een inbreuk op de orde die we in het dagelijks leven nastreven en is in dat opzicht een trauma, dat dwingt tot een herziening van ons bestaan. Onze moderne cultuur heeft het echter verbannen uit het rijk van rationaliteit en wetenschap. Het essay gaat het trauma van openbaring niet uit de weg, maar zoekt het op. Want kan onze humaniteit wel zonder openbaring? Slagen we erin werkelijk mens te zijn nadat we openbaring succesvol uit onze cultuur hebben verdreven? Deze vragen worden gesteld aan de hand van enkele *liaisons dangereuses* tussen recente Franse filosofen als Sartre, Levinas en Lacan.

Ruud Welten, *Als de graankorrel niet sterft. Een filosofische archeologie van openbaring*, Klement, Zoetermeer, 2016, €18,95.

Nieuwe formule een succes

OPEN EXPERTSEMINAR: GEDACHTEWISSELING IN CIRKELS

Een kleine groep experts gaat het gesprek aan, terwijl een grotere groep belangstellenden toehoort. Het komende jaar rolt Stichting Thomas More de succesformule van het 'open expertseminar' verder uit.

In de relatief nieuwe formule van het 'open expertseminar' wisselen 6 tot 8 experts met elkaar van gedachten, naar aanleiding van korte presentaties die zij ieder om beurten verzorgen. De experts vormen met elkaar een 'binnencirkel'. Hun gesprek wordt gevolgd door belangstellenden in een om de expertcirkel heen gedrapeerde 'buitencirkel'. In zo'n buitencirkel is plaats voor tussen de 25 tot 50 toehoorders. Tijdens het open experteseminar dat in mei van dit jaar te Rotterdam werd georganiseerd, is onderstaande foto gemaakt. De opstelling van de binnen- en buitencirkel is er duidelijk zichtbaar op.

Tijdens een open expertseminar mengen toehoorders zich niet direct in het gesprek van de binnencirkel. Wel kunnen zij na afloop van het programma het gesprek met de experts zoeken, of tijdens de pauzes aan de moderator suggesties meegeven die de verdere gedachtewisseling in de binnencirkel helpen sturen.

De formule is een succes. Komend jaar organiseert Stichting Thomas More meerdere open expertseminars, in een aantal gevallen in samenwerking met andere organisaties. Nadere informatie hierover volgt in de komende editie van *More*.

Foto: Roy Lazet

GOED WERK AAN UNIVERSITEITEN ONDER DRUK

Krijgen academici vandaag de dag voldoende ruimte om op een goede wijze hun werk te doen? Een kritisch onderzoek met persoonlijke noten. Door Gabriël van den Brink

Begin september verscheen *Goed werk voor academici*, een boek dat ik samen met Wout Scholten en Thijs Jansen schreef. Aanleiding was de onvrede die de afgelopen jaren aan de Nederlandse universiteiten ontstond en in meerdere protestacties tot uiting kwam. We wilden een beter zicht krijgen op de achtergronden van die onvrede en deden daartoe onderzoek naar de ervaringen van Nederlandse academici.

Voor mijzelf speelden er ook persoonlijke motieven mee. Ik heb altijd vraagtekens geplaatst bij de gevestigde wetenschap en wilde aan het einde van mijn loopbaan aan Tilburg University weten of dat gerechtvaardigd is.

Goed Werk

Het genoemde boek past in een reeks die we sinds tien jaar in samenwerking met de Stichting Beroepseer uitgeven. Maatgevend is een begrip dat we aan Amerikaanse onderzoekers hebben ontleend en dat 'Goed Werk' heet. Op basis daarvan hebben we ons veelvuldig verdiept in het werk van artsen, politieagenten, rechters, ambtenaren en leerkrachten.

of een bepaalde verklaring van maatschappelijke achterstanden overtuigt, moeten sociologen oordelen. Een en ander onderstreept dat de productie van wetenschappelijke kennis vooral een zaak van specialisten is. Specialisatie kan echter ook te ver voeren, want de ervaring wijst uit dat nieuwe denkbeelden vaak voortkomen uit het combineren van diverse disciplines.

Vormen van weten

Zelf heb ik me de afgelopen decennia in vakgebieden als filosofie, geschiedenis, sociologie en bestuurskunde verdiept. Dat vond ik nodig om iets te begrijpen van complexe vraagstukken als het agressief gedrag van jongeren, de kloof tussen burgers en politici of de multiculturele maatschappij. Probleem is dat deze inzichten zich moeilijk laten weergeven in artikelen voor gespecialiseerde tijdschriften. Je hebt al gauw een boek nodig waarin meerdere disciplines bij elkaar komen. Dergelijke boeken worden in het huidige regime niet gehonoreerd. Sterker: ze worden niet eens opgemerkt omdat vrijwel alle

regime niet mee. Nederlandse publicaties leveren nul punten op en een bijdrage aan publieke meningsvorming wordt als een zwakgebod gezien.

Helaas denken heel wat academici dat echte kennis uitsluitend van de universiteiten komt en dat anderen die kennis slechts toepassen. Dat vind ik nogal arrogant, omdat er ook andere vormen van weten zijn. Bijvoorbeeld het professionele weten dat berust op praktische ervaringen, het publieke weten dat zijn werk doet bij openbare meningsvorming en het intieme weten dat religieuze tradities koesteren.

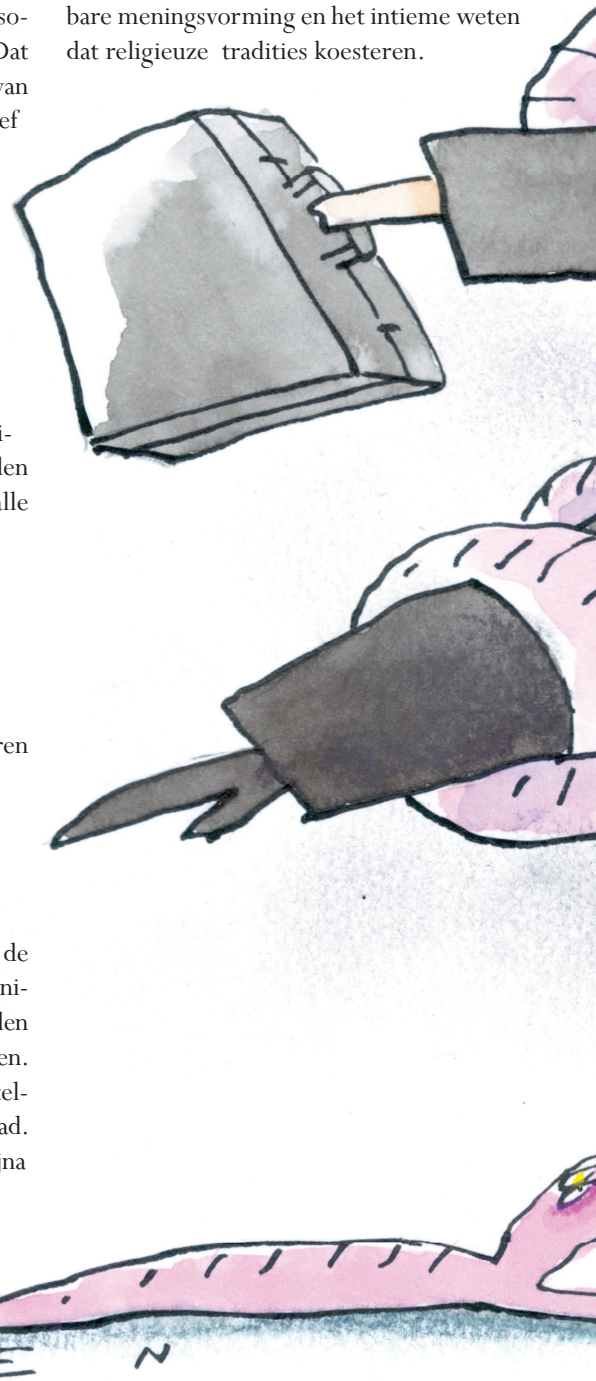
Je baan is er niet alleen voor je inkomen

Om te kunnen spreken van Goed Werk moet arbeid voldoen aan een drietal voorwaarden. Ten eerste moet het in ambachtelijke zin aan hoge kwaliteitsnormen beantwoorden. Ten tweede moet het passen bij waarden die in de samenleving breed worden gedeeld. Ten derde moet het ruimte bieden voor zelfontplooiing en menselijke betrekkingen. Passen we deze criteria op de Nederlandse universiteiten toe, dan is duidelijk dat het huidige academische regime een ernstige bedreiging voor goed werk vormt.

Bij de vraag naar ambachtelijke kwaliteit hebben wetenschappers in de eerste plaats met de standaarden uit hun vakgebied van doen. Het oordeel over de juistheid van een theorie in de natuurkunde is uitsluitend aan de fysici, en over de vraag

wetenschappers bezig zijn met publiceren in toptijdschriften.

De tweede eis die we aan academisch goed werk moeten stellen is dat onderzoek een publieke relevantie heeft. Dat hangt niet alleen van het gekozen onderwerp af, maar ook van de manier waarop je de uitkomsten communiceert en hoe academische kennis verbonden wordt met maatschappelijke ervaringen. Daarom heb ik altijd een grote belangstelling voor het werk van professionals gehad. Het heeft er eveneens voor gezorgd dat bijna al mijn boeken in het Nederlands verschenen zijn en dat ik een actieve rol in het publieke debat nastreefde. Ook hier werkt het academische

Het zou wenselijk zijn dat al deze vormen van weten beter op elkaar aansluiten, zodat het starre rationalisme van de moderne samenleving enigszins doorbroken wordt.

Persoonlijke ontwikkeling

In de derde plaats heb ik altijd moeite gehad met de manier waarop universiteiten worden bestuurd. Dat raakt aan het derde kenmerk van goed werk, namelijk dat je baan er niet alleen is voor een inkomen.

Werk moet ook ruimte bieden voor persoonlijke ontwikkeling en bijdragen aan het ontstaan van een academische gemeenschap. In het huidige regime staat dat laatste

onder druk, onder meer omdat wetenschappers verweekt zijn in een ratrace om schaarse banen en financiële middelen. Niet voor niets heeft men de laatste jaren veel kritiek op het functioneren van NWO, de organisatie die in ons land wetenschappelijk onderzoek stimuleert en financiert. Bij de zogeheten Vernieuwingsimpuls van NWO wordt 80 procent van de aanvragen niet gehonoreerd terwijl het meestal om goede onderzoekers gaat.

Een andere reden waarom de academische gemeenschap erodeert, is de manier waarop universiteiten hun medewerkers afrekenen. Men kijkt vooral naar

aantallen publicaties in zogeheten topjournals én naar de vraag of iemand externe gelden binnenhaalt. De kwaliteit van het gegeven onderwijs telt zelden mee. Het is zelfs zo dat mensen die veel geld werven daardoor worden 'beloond' met het geven van minder onderwijs. Dat is allemaal niet best voor de onderlinge verhoudingen. In elk geval moest ik als vakgroepsvoorzitter zelf merken dat het bijzonder moeilijk is om te voldoen aan de eisen die vanuit het academische regime gesteld worden en tegelijkertijd rekening te houden met de menselijke kanten die bij het werk horen.

Hoge prijs

Dat alles motiveerde mij om nog eens kritisch te kijken naar de wijze waarop het universitaire leven zich ontwikkeld heeft. Ik zeg niet dat Nederlandse academici onder een dictatuur leven die het hen onmogelijk maakt om kwaliteit te leveren. Het is zeker mogelijk om aan de drie eisen van goed werk te voldoen. Daarvoor betaal je wel een hoge prijs, bijvoorbeeld in de vorm van lange werkweken die een aanslag op je gezondheid of je gezinsleven vormen. Verder moet je enigszins geluk hebben met collega's of leidinggevendenden die je voldoende ruimte geven voor het volgen van je eigen voorkeuren.

Ik ben dankbaar voor de kansen die ik in dezen heb gehad, maar ik besef dat dit voor veel jongere collega's heel anders is. Als de huidige trends van toenemende concurrentie, specialisatie en rationalisering zich doorzetten, wordt het ontwikkelen van een kritische blik steeds moeilijker. Dat is niet goed voor de wetenschapsbeoefening, maar ook niet voor haar maatschappelijke betekenis en evenmin voor het zelfrespect van onze academici.

Prof. dr. Gabriël van den Brink was hoogleraar maatschappelijke bestuurskunde aan de Universiteit van Tilburg. Tegenwoordig doceert hij filosofische bestuurskunde aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Illustratie: Len Munnik

Gabriël Van den Brink, Wout Scholten, Thijs Jansen (red.), *Goed werk voor academici*, Stichting Beroepseer, Culemborg, 2016, € 24,95

Paul van Geest over de actualiteit van de kerkvaders

AUGUSTINUS VOOR BANKIERS

Een bankier die Augustinus leest? Helemaal zo gek niet, stelt Paul van Geest, die voor zijn onderzoek naar vroeg-christelijke denkers op grote belangstelling uit het bedrijfsleven mag rekenen. "De theologie gaat overleven, mede als zij een vitaal onderdeel wordt van de economie." Door Anton de Wit

Ruim 15 jaar geleden klaagde een commissie van de prestigieuze Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) dat het erbarmelijk gesteld was met de theologie in Nederland. Dat kwam niet in de laatste plaats, zo meende deze onafhankelijke, niet-religieuze commissie, vanwege een zeer gebrekkige kennis van de vroegchristelijke kerkvaders. "De reden dat de KNAW dat betreunde", zo vertelt kerkhistoricus en theoloog Paul van Geest, "was dat juist die kerkvaders nagedacht hebben over wat de mens ten diepste is. Zij hebben een christelijke antropologie geschapen die funderend is geweest voor de hele Europese beschaving."

De kerkvaders terug op de kaart zetten: dat is sindsdien zo ongeveer het levenswerk geworden van Paul van Geest (1964). Vóór zijn gewoon hoogleraarschap kerkgeschiedenis in Tilburg was hij bijzonder hoogleraar augustijnse studies aan wat nu de Tilburg School of Catholic Theology is. Later bekleedde hij diezelfde leerstoel aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Die beide universiteiten – de een met een katholieke, de ander met een protestantse achtergrond – besloten samen tot de oprichting van een Centrum voor Patristisch Onderzoek, geleid door Van Geest. Het onderzoek van dat centrum onderscheidt zich internationaal door zijn speciale nadruk op de zogeheten 'mystagogie'. Een schot in de roos, aldus Van Geest: het onderzoekcentrum floreert, er zijn diverse post-docs en promovendi met het thema bezig, en onlangs verscheen een lijvige studie over de mystagogie.

Hart vormen

Van Geest: "De kerkvaders waren geen systematische theologen of uitleggers van de Bijbel, op de eerste plaats waren zij

mystagogen. Dat wil zeggen: in hun preken en verhandelingen probeerden zij gelovigen en niet-gelovigen ontvankelijk te maken voor het gevoel dat er best eens méér kan zijn buiten deze tijd en ruimte. Zij gebruikten daarvoor de retorica, de poëzie, ze gebruikten het vormenspel van

Foto: Hans Lebbe / HLP images

de liturgie. Zo rekten zij de horizon van hun toehoorders op, niet door dorre feiten op te sommen, maar door de verbeelding en ervaring aan te spreken. Hun doel was het hart te vormen, in plaats van het hoofd vol te pompen met kennis."

In de Oudheid en Middeleeuwen was deze aanpak van geloofsvorming alomtegenwoordig. Maar in de tijd van de Reformatie en de Verlichting begon er een andere wind te waaien. "Christenen voelden zich bedreigd door nieuwe ontwikkelingen in kerk en wetenschap, en reageerden heel krampachtig. Voortaan stond de leer voorop, met een sterke nadruk op moraal en ascese."

Pas na Vaticanum II ontspande de sfeer en ontstond er een hernieuwde belangstelling voor de mystagogische benadering van de vroege kerk. Geen moment te vroeg, meent Van Geest. Een leerstellig, moralistisch christendom zal volgens hem niemand nog kunnen inspireren. "De kerk zal een kerk van mystagogen zijn, of zij zal niet zijn", zegt hij stellig, vrij naar Karl Rahner.

Bedrijfsleven

Niet alleen voor de kerk heeft de mystagogie waarde. "Ook vanuit het bedrijfsleven is de belangstelling groot. Het onderzoek wordt zelfs voor een belangrijk deel gefinancierd vanuit het bedrijfsleven. Daar wil men zich bezinnen op het mensbeeld zoals dat vanuit de christelijke oudheid is overgeleverd, en wat dat betekent voor de eigen drijfveren."

"Theologen helpen economen met het stellen van veel scherpere vragen. Hoe zie je die mens? Als maar een onderdeel van het productieproces? Als vat vol chemie? Of is de mens, zoals Augustinus zegt, 'zichzelf een vraagstuk', met een intrinsieke waardigheid? Omgekeerd is het

zo dat de economen de theologen behoeden voor al te vrijblijvend academisch geneuzel. Dat is een waanzinnig vruchtbare wisselwerking. Ik zeg je dit: de theologie gaat niet alleen overleven door de kerken, de theologie gaat overleven omdat zij een vitale discipline zal vormen binnen de economie. Over vijf jaar is er een theologische leerstoel aan de economische faculteit, mark my words."

Paul van Geest (red.), *Seeing Through the Eyes of Faith. New Approaches to the Mystagogy of the Church Fathers*, Peeters, Leuven, 2016, €105,-

EEN VERWARREND KERSTTAFEREEL

Een fresco van Fra Angelico in een voormalige kloostercel daagt ons uit om de vraag te beantwoorden:

Wie plaats ik in het hart van mijn bestaan? *Door Richard Steenvoorde*

Engeltjes? Check. Os en ezel? Check. Vanuit mijn ooghoeken neem ik Jozef en Maria waar. Mijn oog wil ondertussen al naar het midden van het tafereel. Maar het midden is leeg! Dat is de schok van dit schilderij. Iedere keer opnieuw. Het kindje Jezus is niet waar we het verwachten. Een fractie van een seconde is er de verwarring. Dan zien we dat het kindje iets lager ligt. Onze ogen moeten omlaag, net als de ogen van de figuren in het kringetje om het kindje heen. Ze zijn neergeknield. Ze lijken een plaatsje over te laten voor iemand in de kring. Nodigen ze mij ook uit om in gedachten neer te knielen? Komt niet door dat knielen het kindje alsnog in het centrum van mijn waarneming te staan?

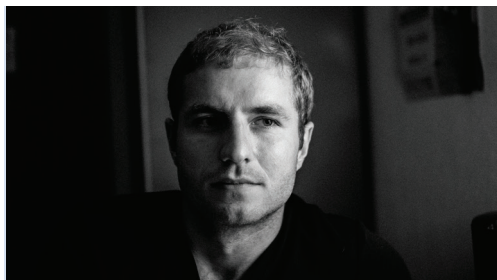
Misschien is het de schilder daar wel om te doen. Niet Fra Angelico plaatst het kindje Jezus in het midden van het schilderij,

maar hij daagt de kijker uit om zelf de Heiland, God-met-ons, in het midden te plaatsen.

Het schilderij is te vinden in een kloostercel van een voormalig dominicaan klooster in Florence. Iedere dag opnieuw zag de bewoner van die cel dit tafereeltje. Het zal hem vertrouwd zijn geworden, zoals zijn bed en zijn bureau. Iedere dag opnieuw zag hij in dit schilderij ook de vraag: “Wie plaats ik in het centrum van mijn vertrouwde wereldje, in het hart van mijn bestaan?”

En wij? Wat zal ons antwoord zijn?

Mr. dr. Richard Steenvoorde o.p. is broeder dominicaan, theoloog en jurist. Momenteel studeert hij moderne theologie in Oxford.

Wilco Versteeg
Oud-scholar van Stichting Thomas More; schrijft over zijn leven als onderzoeker en onderwijzer in Parijs.

ACCEPTEERT U MIJ?

“Accepteert u mij?” Het was wel de laatste vraag die ik aan het begin van het collegejaar verwacht had. Inhoud of toetsing was voor deze gesluierde studente geen prioriteit: zou ik haar toelaten? Het dragen van een sluier is voor studenten niet verboden, maar in een klimaat van ‘boerkin’-discussies kan ik me haar angst om op basis van haar uiterlijk niet geaccepteerd te worden, wel heel goed voorstellen.

Verlichtingsideaal

Liberté, égalité, fraternité. Mooie woorden, niet alleen omdat ze elke maand weer op mijn loonstrookje pronken. Juist de schoonheid van deze woorden moet ons extra alert maken. Praatjes vullen immers geen gaatjes. Mijn ouders vertelden mij dat regelmatig nadat ik beloofde nu wél mijn huiswerk Frans te maken. Nu denk ik het zelf wanneer studenten mij, meestal net na een tentamen en volstrekt ongevraagd, komen melden dat ze vanaf nu wél zullen opletten.

Geen weldenkend mens kan tegen de idealen van de revolutie zijn. Door politici en commentatoren van allerlei kunne worden ze hier in Frankrijk echter als uitiem antwoord op elk maatschappelijk probleem opgedist, als ware het geen revolutionaire belofte die dagelijks op inlossing wacht, maar een pasklare oplossing. We zien hier een verlichtingsideaal dat langzaam zelf een ideologie is geworden en elke fundamentele discussie tegenhoudt.

Voor Frankrijk, een land in politieke, maatschappelijke, en economische crisis, wordt 2017 een spannend jaar. Filosofie en religie bewijzen hun kracht door juist in crises goed te gedijen, en ook nu weer komen vooral uit deze hoek de meest prikkelende perspectieven. Hier worden *liberté, égalité, fraternité* geherinterpreteerd voor het Frankrijk van vandaag, en vormt de trits het scharnierpunt van een zoektocht, in alle vertrouwen, naar een zo vrij, inclusief, en autonoom mogelijke samenleving.

Ideologische sluimer

De Franse bisschoppenconferentie heeft recent een brandbrief aan het Franse volk geschreven. Zij stelt dat Frankrijk zichzelf moet hervinden omdat te veel mensen, vooral met een niet-Franse achtergrond, hun plaats niet weten te vinden. De republikeinse waarden, stelt de conferentie, worden door politici te vaak als bezweringsformules gebruikt en klinken inmiddels als holle vaten voor een in een ideologische sluimer gesust publiek. Schreeuwerige politici en media zien slechts de noodzaak tot confrontatie, waardoor echte, stevige dialoog naar de achtergrond is gedrongen. De Franse bisschoppen zien het als fundamenteel gevaar dat politici, van links zowel als rechts, religieuze en culturele identiteiten tot mikpunt maken en niet langer in staat lijken maatschappelijke problemen in politieke termen te vertalen.

Dit jaar heb ik meer gesluierde studentes dan ooit. Ze mogen er allemaal in, want *liberté, égalité, fraternité* komen slechts tot leven en tot hernieuwde betekenis in aanraking met de constant veranderende, maar steeds gefragmenteerde realiteit van de collegezaal. Hierin staan studenten in dienst van de humanisering van eenieder. Zelfs als ze even niet op willen letten.

More is een uitgave van Stichting Thomas More en wordt toegezonden aan donateurs en belangstellenden. Voor het aanvragen van een gratis abonnement kunt u een bericht sturen aan het secretariaat: info@thomasmore.nl.

Stichting Thomas More, voorheen Radboudstichting, vormt een netwerk van op mens en maatschappij betrokken hoger opgeleiden: kritisch reflecterende mannen en vrouwen die boven de horizon van hun studie en beroep weten uit te stijgen.

Velen in het netwerk weten zich gesteund door de rijke en veelkleurige katholieke overlevering, die hen helpt bij het scherp stellen van de fundamentele vragen waarmee zij in hun persoonlijk, professioneel en maatschappelijk leven worden geconfronteerd.

Stichting Thomas More heeft de ANBI-status, d.w.z. is een Algemeen Nut Beogende Instelling. Voor haar activiteiten is zij geheel afhankelijk van bijdragen en schenkingen van particulieren en organisaties. Ook u kunt ons helpen en dat kan op een voor u fiscaal aantrekkelijke manier. Kijk voor meer informatie op onze website.

Adres	Walpoort 10 5211 DK 's-Hertogenbosch
Telefoon	073 – 657 90 17
Internetadres	www.thomasmore.nl
E-mail	info@thomasmore.nl
IBAN	NL18FVLB022.51.80.634, t.n.v. Stichting Thomas More
BIC code	FVLBNL22
Redactieraad	Liesbeth Eugelink, Joan Hemels, Ben Spekman
Redactie	Joost van der Net, Anton de Wit (eindredactie)
Druk	Multi Media Concepts
Ontwerp	Studio Claes

De in deze nieuwsbrief weergegeven meningen zijn die van de auteurs en vallen niet noodzakelijk samen met de standpunten van Stichting Thomas More.

Stichting Thomas More
voorheen Radboudstichting